

Editorial: Česká pedagogická společnost na prahu šestého desetiletí

V posledním, anglickém čísle minulého ročníku *Pedagogické orientace* byla v krátkém ohlédnutí předeslána informace, že Česká pedagogická společnost v letošním roce 2014 dovrší padesát let své existence. Padesát let je jistě doba k bilancování, o to spíše v životě odborné společnosti, která za dobu své existence propojila odborné i lidské osudy stovek svých členů, kteří se různou měrou angažovali v rozvoji české a československé pedagogiky, navíc v ideově rozmanitých obdobích společenského vývoje.

Dobu a společenskou situaci, ve které Česká pedagogická společnost v roce 1964 vznikala, podrobně ve své vzpomínce nastínila v tomto čísle *Pedagogické orientace* Stanislava Kučerová, jedna z pamětnic, která také stála u zrodu společnosti před padesáti lety. Poukazuje, že především poválečná a padesátá léta byla významně poplatná sovětské propagandě a pro pedagogiku svazující, a teprve s příchodem let šedesátých lze zaznamenat jisté společenské uvolnění, i když ne zásadnější změny politické. Sama autorka svému příspěvku dává příznačný název Šťastná šedesátá – jako významné uvádí, že byl mj. přijat nový školský zákon, bylo možné zaznamenat snahy o větší autonomnost univerzit a otevřenější pedagogické diskuse, které také vedly k založení Československé pedagogické společnosti při Československé akademii věd. S odkazem na prof. Kotáska byla jedním z impulzů pro založení společnosti *Zpráva o naléhavých úkolech naší pedagogické vědy*, kterou vydala Ideologická komise ÚV KSČ. I když se jednalo o ideologicky poplatný dokument, má v historii české pedagogiky významné místo, jelikož reflektuje několik nadčasových problémů a úkolů pedagogiky. I když se ze strany KSČ očekávalo, že bude pedagogická společnost konformní s ideami Strany a vlády, dařilo se minimálně v prvních letech existence udržovat ČSPdS svou relativní autonomii a možnost otevřeně diskutovat o problémech pedagogické vědy. Prof. Kotásek ve svém textu vydaném u příležitosti 40 let České pedagogické společnosti dále zmiňuje, že významnými prostředky pro setkávání odborné pedagogické komunity se staly především celostátní konference, které se v šedesátých letech konaly postupně v Trnavě, Olomouci a Praze; za milník lze vnímat také vydávání časopisu *Pedagogická orientace* (od roku 1967).

Do započaté práce bohužel vstupuje normalizace, která utne snahy o rozvoj relativně svobodné pedagogiky – Česká pedagogická společnost je vyhodnocena jako rizikové uskupení a na počátku sedmdesátých let z politické vůle

dokonce dočasně zaniká (včetně vydávaného časopisu *Pedagogická orientace*). Nově se konstituuje v roce 1971, ovšem jako sdružení významně poplatné totalitnímu režimu, který také obsazuje vedení ČPdS. To mělo zásadní neblahý vliv na českou i slovenskou pedagogiku pro budoucí dvě desetiletí až do konce osmdesátých let. Nová éra s jasnějšími perspektivami se tak datuje do období po sametové revoluci po roce 1989; na počátku devadesátých let je obnoveno také vydávání *Pedagogické orientace*. Společnost se stává jednou z vědeckých asociací, které jsou sdružovány pod Radou vědeckých společností České republiky (při Akademii věd ČR), více se však otevírá také pedagogům z praxe. Tyto snahy mj. vyústily v přípravu *Sjezdu učitelů* v roce 2000, kterého se zúčastnilo na 650 pedagogů napříč všemi stupni vzdělávání. Mimo expertní činnosti a odborné orientace na rozvoj pedagogických věd se společnost zaměřuje na rozvoj oboru ve většině regionů České republiky; aktuálně pracuje pod ČPdS osm poboček, a to v Praze, Brně, Olomouci, Ostravě, Hradci Králové, Liberci, Českých Budějovicích a ve Zlíně.

Vedle znovuobnovení vydávání časopisu *Pedagogická orientace* v devadesátých letech ČPdS navázala na tradici výročních konferencí z konce šedesátých let. Letošní, v pořadí již 21. výroční konference v novodobé historii společnosti, se nesla již v duchu oslav 50. výročí její existence a oproti předchozím létům, kdy se konference konaly výhradně v některém univerzitním městě, se tentokrát uskutečnila na konci března v místě méně tradičním, a to v Uherském Brodě v Muzeu J. A. Komenského. Nasměrování jednání do rodiště největšího českého pedagoga bylo v konfrontaci s výročí společnosti šťastné a více než symbolické. Konference nesla podtitul *Současná škola – „dílna lidskosti“?* a reflektovala jak odkaz J. A. Komenského, tak jedno z palčivých témat soudobé pedagogiky. Zpráva z průběhu konference je uveřejněna v tomto čísle *Pedagogické orientace*.

V rámci oslav padesátiletí společnosti je v plánu řada dalších akcí, ať už celonárodního charakteru nebo pod taktovkou jednotlivých poboček. V plánu je také mapování historie České pedagogické společnosti rozhovory s významnými pamětníky české pedagogické vědy, které vyústí ve slavnostní odborné setkání na podzim 2014 v Praze na Pedagogické fakultě UK. Do šestého desetiletí by tak společnost mohla vstoupit s řadou nových, cenných poznatků a především pak výzev pro další činnost – o všech aktivitách bude *Pedagogická orientace* průběžně informovat.

Tomáš Čech